

O b s a h.

Díl 1.

	Strana
O čárách	3
Hybovní setrvačnost hmot	6—24
Setrvačnost v stání 6, v pohybu 14.	
Odstředivost	26
Rychlost pohybu rozdílných těl	36
Důraz hybovní	40
Počátkové pohybu	48
Sdělování pohybu	49
Zesílování pohybu	52
Rážecí stroj 55. Váhové kolo 57.	
Změny pohybu	62
Pocházení pohybu	63
sdělením jiné hmotě 64. Rozptylování pohybu v zemi 68.	
Opor vody	69
Opor vzduchu	72
Tření	74
čím tření se zmenšuje 78, užitek z tření 86.	

Obecné vlastnosti těl.

Velikost těl	89
Tělesnost vzduchu	91
potápěcí úklopy 92.	
Průlinčitost těl	95
Botnání dřeva i bortění	101

	Strana
Dělitelnost hmot	103
Prvkové hmot	108
Působenství hmot	109
Spojebnost prvková	111
Spojenství tuhé, tekuté i vzdušné	112
Stlačebnost hmot	113
Ohebnost, tažnost, křehkost	115
Pružnost	116
střílení 119.	
Pevnost	121
co trám unese 125; dutý hřídel 128.	
Připojnost	130
sváření železa, klížení, kytování, pozlacování a j. 131.	
Lnutí tekutin	132
tvoření krupějí 133.	
Přilnavost	135
máčení, nemáčení 136; vodozdvižný stroj Verat- ský 157; brouk čistáček 139.	
Vzlinavost průlinková	142
bobtění 145.	

O tíži.

Tížeobnost obecná	146
Přítěh vrchů	150
Směr přítěhu	151
Stejnost přítěhu	155
Rostoucí rychlost padajícího těla	156
poměry v úpadu 160; povětrný padák 162; pádo- stroj 165.	
Výhoz	167
výhoz vzhůru 168; stranou 169; šikou na horu 170.	
Sběhnutí po ploše schýlené	171
Kyvadlo	173
podle čeho řídí se rychlost, kterouž kývá 175; hodiny 177; měření vvpoulenosti země ky- vadlem 181.	
Přítěh zemský do dálky slábne	185
Měsíc a oběh jeho	188
Těžník	193

	Strana
Rušnice množité	662
<p style="margin-left: 2em;">Voltofský sloup 663; rušnice sklenková, korýt- ková 664; vollastonská 665; daniellská 666; grofská i bunsenská 671.</p>	
Sloupec zambonský	673
<p style="margin-left: 2em;">Bohnenbergův mlnoznan 676.</p>	
Některé zkoušky vzhledem na původ galv. proudu	677
Účinky galv. proudu	680
<p style="margin-left: 2em;">v živém těle 682; účinnost hmotohybná 683; roz- díl mezi proudem mlna galv. a vytřeného 684; jiskry z galv. mlna; voltovské světlo 686; za- palování prachu galv. proudem při trhání skal a j. 691.</p>	
Lučební účinnost galv. proudu	694
<p style="margin-left: 2em;">rozlučování vody 695; jiných sloučenin 697; jenom poušřivci i rozpušřené se rozlučujou 702.</p>	
Galv. pozlacování, pošřibřování a j.	704
<p style="margin-left: 2em;">barevné kroužky Nobiliho 707.</p>	
Galv. odlikování	708
Magnetovnost mlna	713
Násobník	716
Mlnomagnety	718
Telegrafy	723
<p style="margin-left: 2em;">lučební 724; zvonkový 726; budiček 730; klečka 731; tel. písmenkový 732; Morseský 734; pís- mena tel. 738; telegrafování na podlož 743.</p>	
Samotížné obracení mlenného proudu	746
Proudy naražené	748
<p style="margin-left: 2em;">podmagnetické 749; podmlnné 752.</p>	
Mlenné proudy z tepla	754
<p style="margin-left: 2em;">teplomlenná množnice 756; původ magnetovnosti zemské 757.</p>	
Mlno zvířetské	758
<p style="margin-left: 2em;">ústrojí rejnoka 760; lovení mlenných úhořů 761.</p>	
• Co jest mlno?	763

O m y l y

týkající se výkresů v knize se nalezajících, na něž laskavého čtenáře upozorňujeme.

Na straně 212 podaný výkres jest na ruby či vzhůru nohama prevrácen.

Výkres na straně 563 vypadl chybný: spodní plást má na obě strany ven vysahovati, tak jako ve výkladu udáno.

Základní hybostroje.

Páka dvouramenná	206
Váhy	214
Přezmen	217
Desítky	219
Páka jednoramenná	221
Hřídel	224
Kladka	227
Plocha položitá	231
Klín	234
Šroub	235
Samohyb	237

O tížbě vod.

Nádoby průchodité	239
Samostřík	240
Studně vrtané	240
Tlak vody	241
Segnerské kolo	245
Vodotlaký měch, napínák	252
Vodotlaký lis	253
Kuželovité vodoprysky	259
Vodní trkač	260
Hmotnota či osobitá tíže rozdílných těl	265
Nořidlo	272
Plynutí těl	277
Čarodějné nádoby zakládající se na rozdílné tíži rozdílných tekutin	284

O vzduchu.

Složení vzduchu	286
Pružnost vzduchu	287
Tíže vzduchu	290
Výsos	291
Zkoušky výsosem	293
Děvínská polokoule 297.	
Lezení much, připínání se lastur	298

	Strana
Ssání	299
Tlak vzduchu jak je veliký	301
Tlakoměr	302
Do výšky tlak menší	304
Proměny tlaku vzduchového	308
proměny změnou větrů 310; tlakoměr co zvěsto-	
vatel pevětrnosti 311; tlakoměr vodní 312.	
Velikost nátlaku vzduchového	313
Čarodějny nálevák	317
Násos, krokvice	318
Čarodějné nádoby zakládající se na krokvici	322
Cirknické jezero	323
Pumpa na zdviž	324
Pumpa na tlak	326
Stříkačka na oheň	328
Heronova baňka	329
Heronův samostřík	330
Kypění šampanského vína, Karlovarského vřidla	331
Železnice vzduchotlaká	332
Větrovka	333
Osobitá tíže rozdílných plynů	336
Plavba povětrná	337

Díl II.

O zvuku.

Smysly člověka	3
Původ zvuku	13
znění struny 15; kterak ve chřtánu hlas se plodí 17;	
hřmění 18.	
Donášení zvuku	18
po vzduchu 19; zkouška výsosem 21; když vzduch	
studený neb teplý 22; po vodě 24; po dřevě	
i jiných hmotách 25; přecházením z jednoho	
střediva v jiné tratí se zvuk 27.	
Rychlost zvuku	28
zkoušky o to 29; měření dálky neb hloubky	
zvukem 31.	

	Strana
Ztrácení se zvuku do dálky	32
Rozcházení se zvuku na způsob vln	34
Srážení se zvuku	38
Mluvník	39
Hlasná i sluchová trouba	41
Odrážení zvuku	44
křejhovým klenutím 46.	
Ohlas	47
Zvukové tóny	51
tepvní rychlost rozdílných tonů 55; mezery mezi tony 57; měkké i tvrdé postupy tonové 59.	
Souhlas	60
Spoluznění	61
Tepotní oddíly na znějících věcech	65
zvukové obrazy Chladného 68.	
Foukací nástroje zvukové	69
Hlas lidský	74
chřtán 76.	
Harfa větrná	78

O světle.

Zdroje světla na zemi	82
Průhlednost a neprůhlednost	84
Běh a ubývání světla do dálky	86
Rychlost světla	88
Odrážení světla	91
Zrcadla rovná	94
Všeliká zařízení i nástroje, zakládající se na zr- cadlech rovných 99; kosohled 100; krásohled 102.	
Zrcadla proláklá	103
obrazy v zrcadle vláklém 108; tvoření samostat- ných obrazů neb vidění 109; vidění povětrná 111.	
Zrcadla oblá	112
Lomení světla	114
Skla oblá	122
Skla vláklá	125
Kukátko	127
Temnice	128
světlokres 130.	
Kouzelná svítilna	132
Naše oči	134

	Strana
Krátkozrakost i dalekozrakost	139
Kterak věci vidíme i často se mýlíme	141
úhel zřecí 142; ozáření 147; trvání dojmu zra- kového 148.	
Barevnost světla	151
rozvržení světla 152; svedení rozvrženého 153.	
Duha	156
Barvy základní i doplňovací	160
Barvy věcné	165
Podhyb světla	167
O povaze světla	168

O teple.

Prostraňovací moc tepla	170
Teploměry	172
teploměr líhový 178; rozdílné teploty shledané na zemi.	
Prostraňování teplem věcí tuhých	179
kyvadlo vyrovnávací 185; rozdílná prostranivost při rozdílných věcech 186; hlína pálením se smršťuje 188.	
Kterak věci teplem řidnou i lehčejí	189
vnitřní proudění vody, když ode zdola se vyhřívá nebo ode shora chladne 191; kdy voda nej- těžší 194.	
Led a účinky mrazu	196
Prostraňování vzduchu i jiných větrů	198
proudy vyhřátím 200.	
Větry	201
přímorské 203; hlavní 205; zahýbání větrů 208; větry obchodní 214; pás tišin 215; větry vírové 217, 223; otáčení větrů 220; tlakoměr při roz- dílných větrech 233, užitek z větrů 236.	
Proměny vody	238
Trávení tepla táním	239
Míšeniny zimotvorné	241
Rozdílnost stupňů, při kterýchž rozdílné věci tu- hnou nebo se rozpouštějí	244
odmrzáni zmrzlých věcí.	
Var	250
Zabavování tepla plodící se parou.	252

	Strana
Vaření na uzavřito	256
papinský hrnek 258.	
Nátlak vzduchu vzhledem na var	259
rozdílné stupně horka varového v rozdílných výš- kách 261; var ze zchlazení 264.	
Vyváření a sušení	265
Přetahování vody i líhu	269
stahování sirnovky 273.	
Varové stupně rozdílných tekutin	274
Hmotné účinky rozpínající se páry	274
vyletění másla na střechu 275; zemětřesení 276.	
Parní stroje	278
parní stroj vzduchotlaký 280; se srážníkem 284; pojišťovka 290; stroj veletlaký 295.	
Ze silné žhavosti slabý výpar	297
starodávné soudní očišťování 299.	
Výpar za chladna	300
dobývání soli z mořské vody 305.	
Výparem plodí se chladno	307
alkarazza 308; rozdíl podnebí, kde je vod neb lesů, a kde jich není 308; výpar líhu, étheru a j. 310.	
Na větru výpar silnější	312
v teple silnější než v zimě 312.	
Rozdílná pojemnost vzduchu dle teploty jeho	314
Vlhoměr	315
Zchlazením pára se sráží	318
Opocení a rosa	321
Mlha	323
Oblaka	326
výška mračen 329.	
Dešť	332
deštivé počasí v krajinách mezivratních 334; které větry nejspíše dešť přinášejí 338; mnoho-li de- štěm vody spadá 344; vysekáním lesů deště zmenšeny 349.	
Rozdíly v deštích	351
Co v sobě dešťová voda drží i co s ní někdy padá	353
Kroupy	360
Sníh	364
Předvídaní povětrnosti	367
pomocí telegrafů 376.	

	Strana
Přecházení tepla	378
sálání 379; hmoty průsálné 380; zapalovací skla 382.	
Odrážení i zachycování tepla	384
zapalovací zrcadla 385; rozdíl barev i povrchu vzhledem na zachycování tepla 386.	
Vypouštění tepla	388
Rosa	391
Mráz	394
Postupování tepla chyceného	395
drživci i pouštivci tepla 397.	
Bezpečný kahan havířský	400
Čím se teplo zadržuje	402
postup tepla do země 403, dvojitě okna, dveře, duté cihly a j. 405.	
Původy tepla	407
Teplo z tření	409
Teplo z tlučení a stlačení	410
vzduchopal 411; chladno z větrovky 412.	
Teplo ze slučování	414
Oheň	415
Plamen	420
Čeho třeba, by věc hořela	424
Topení	429
kodymky 431.	
Výhřevnost rozličného paliva	434
Hašení ohně	437
Jiné prameny tepla	439
v živém těle 440.	

O magnetech.

Přitažlivost magnetů	443
pronikavost magn. síly 447.	
Póly magnetové	449
Magnetické hračky	450
Ukazovací moc magnetu	452
Kompas	455
Magnet samorodý	458
Družnost i nedružnost pólů magnetových	460
podobnost s pohlavím živoků 463; některé hračky 465.	

	Strana
Dělení magnetů	466
Odpólení prvkové	469
Stejné póly vespolek se oslabují, nestejně posilují	471
Železo a ocel	473
Ozbrojení magnetů	477
Další zkoušky magnetická	479
Magnetovnost země	483
magnetická čeliska 484; klonidlo 485.	
Magnetická odchylka	486
čáry stejnochylé, stejnokloné i stejnosilé 488; proměny v odchylu 490; místní odchylky magne- tové 491; na lodích 492.	
Zmagnetěním tíže se nemění	493
Příčelnost i odčelnost magnetická	494
Dělání magnetů	497
zmagnetění hromovým bleskem 499; natíráním 500.	
Síla magnetů i zachování její	504

O mlně.

Vzbuzení mlna	507
rtuť na sklo 509.	
Přitažlivá i odstrkavá moc věcí namlněných	510
různomlnné se přitahují, stejnomlnné odstr- kují 511.	
Pouštivci a drživci mlna	513
podhájení 517.	
Dvojakost mlna	517
mlno skelné, mlno smolné 518; sestavení těl je- vících jedno neb druhé mlno 519.	
Mlnoznam	520
mlnoměr 521.	
Elektrika	521
Povrchnost mlna na pouštivcích	525
Zkoušky elektrikou	528
mlnné krupobití, tanec, zvonba 530.	
Podmlnění	531
mlnné točidlo 533.	
Mlnná jiskra	533
vyřinování mlna ze špicí 534; mlnné osvětlení 535; horko z mlnné jiskry.	
Zabavení mlna	537

	Strana
Jímací deska	540
výmlní na nabité 544.	
Jímací láhev	547
nabíjení 549; množnice 550.	
Snímání jatého mlna	551
rychlost, kterouž mlno se sejme 553; problesk- nutí 554; zapálení 555; Henleyův snímák 556.	
Hmotné účinky mlenného proudu	557
mlnostřel 558; roztopení, pokyslení, rozloučení 559; proražení 560.	
Účinky mlenného proudu v živém těle	560
Násadník	563
Mlnovní obrazy	569
Pojmenování obého mlna	571
Strádač	573
Mlno povětrné	575
zkoušky drakem 576; Richmann 578; elektrika parní 579.	
Bouřka	583
rozdíl blesku 584; hřmění 585; do čeho hrom nejraději bije 586; účinky hromového blesku 589; kterak v čas bouřky se zachovati 592.	
Hromosvod	593
Severní zář	603
Mlno galvanské	606
žabí zadeček 609; pořadí kovů vzhledem na mln- nou jich strannost 611; kovy porušné i nepo- rušné 612.	
Něco z lučby	614
lučební družebnost na čem se zakládá 617; po- kyslování kovů 619; slučování děje se po ve- tách 623; sloučeniny dusíkové 624; sl. buří- kové 626; rozdíl mezi kyslinou a kyselinou či kysní 627; slučany 628; slučováním plodí se teplo 631; plodí se světlo 633; světoplozi 636; lučebné rušení zinku 639.	
Mlno povstávající z lučebního rušení	641
odpólování prvků zinkových a vodních 644; zinek s mědí v moku 647; tytyž anyt se dotýkají 649; jak prvky při mlnoplodném slučování se pře- mítají 650; pojišťování kovů před galv. rušením 655; spřežení nebo kruh galv. 657; mlenný proud při sepnutém galv. kruhu 658; Harův žáro- děj 661.	